

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

УДК 378.147:004:069:908(477.41-21)

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2021/2.29>

Коркач С.О.

Музей «Заповіту» Т.Г. Шевченка

Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»

ІНТЕРАКТИВНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ МУЗЕЮ ЗАПОВІТУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті висвітлюється впровадження інтерактивних та інноваційних методів у культурно-освітній діяльності Музею Заповіту Т.Г. Шевченка, наведено конкретні приклади практичної діяльності музею, спрямованої на запровадження інноваційних та інтерактивних методик і практик для популяризації життя та творчості Тараса Шевченка.

До пошуку інноваційних форм і методів взаємодії з відвідувачем у рамках музейного простору наукових співробітників музею підштовхують зміни, які відбуваються в музейній аудиторії, отже, музей змушений бути творчим, інноваційним, яскраво мислячим інститутом.

Для сучасної людини надзвичайно важливою є атмосфера музею: вона повинна бути цікавою і зручною. У боротьбі за відвідувача музеям доводиться приділяти більшу увагу застосуванню нових технологій та підходів.

Сьогодні музей є не тільки такими собі енциклопедіями, вони повинні дивувати, розвивати допитливість і креативність відвідувачів. Тому, щоб музей залишався сучасним, йому необхідно запроваджувати інноваційні форми діяльності.

Сучасні музеї активно реалізують інноваційно-освітню діяльність у ході різноманітних заходів, однак розуміння того, яким має бути сучасний музей та як ефективніше здійснювати роботу з аудиторією, у кожного музею своєрідне.

Наукові співробітники Музею Заповіту Т.Г. Шевченка запроваджують нові форми роботи в екскурсіях, лекціях, тематичних вечорах, театралізованих екскурсіях, зустрічах з творчими особистостями, тематичних виставках, літературно-мистецьких, культурологічних заходах, квестах тощо.

Наукова новизна дослідження полягає у здійсненні комплексного аналізу поєднання традиційних та інноваційних форм діяльності музею.

Фактичний матеріал дослідження, упровадження інтерактивних та інноваційних підходів у роботу музею має перспективи для подальшого дослідження, аналіз якого дасть змогу музеям упевнено пристосовуватися до умов динамічного світу й мінливого попиту сучасного суспільства.

Ключові слова: музей, культурно-освітня діяльність, культурологічні заходи, екскурсія, виставки.

Постановка проблеми. Музейні установи є скарбницею історичної та культурної спадщини, а їхні експонати – носіями безцінної інформації про минуле народу. Як соціокультурні інститути суспільства музеї об'єднують різні покоління, формуючи духовність і патріотизм. Важливим завданням сучасного музею є формування музейної культури відвідувача, котра розглядається як ступінь його підготовленості до сприйняття предметної інфор-

мації музею, усвідомлення ним цінності унікальних експонатів і специфіки музейної установи.

У XXI ст. активно розвиваються комп'ютерні технології, поширюються різноманітні соціальні мережі, тому одним із найважливіших завдань, яке ставить перед собою музей, є збереження кількості постійних відвідувачів, але водночас необхідно постійно привертати увагу нових – різного віку, соціального статусу й уподобань.

Упровадження інноваційних методик музейної роботи, поєднання традиційних та інтерактивних форм подачі матеріалу дадуть змогу залучити нових відвідувачів до музею, пробудити інтерес до минулого, а також «виховати людей із розвиненим смаком сприйняття музейних експозицій».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автором для вирішення поставленої проблеми використано інформаційні повідомлення наукових співробітників Музею Заповіді Т.Г. Шевченка, опубліковані на вебсайті Заповідника, а також наукові статті Н. Кухаревої, С. Коркач.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити вплив інтерактивних та інноваційних підходів на роботу музею, показати місце і роль інновацій у музейній справі.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Музей Заповіді Т.Г. Шевченка, – як записав у книзі відгуків голова комітету з організації Музею Заповіді Т.Г. Шевченка Б. Войцехівський, – не тільки данина пам'яті Великому Пророку. Він має слугувати зміцненню нашої державності, дієво сприяти утвердженню української мови як державної, відродженню духовності народу, вихованню молоді на засадах патріотизму, національної ідеї. Усім нам сущим треба голосу Тараса. Усім іти до Пророка, вивчати його твори, слідувати його заповітам» [1, с. 1].

Музей Заповіді Т.Г. Шевченка – це пам'ять вдячних нащадків про перебування поета на Переяславщині, про спілкування з лікарем А. Козачковським, про все те, що стосується переяславського циклу у творчості Кобзаря. Нині діючий музей відповідає виклику часу, заявляє про власну особливу позицію в соціокультурному середовищі, тому що вдалося створити неординарну, неповторну, унікальну експозицію Музею Заповіді Т.Г. Шевченка [2, с. 162].

Одним з основних напрямів роботи музею як соціокультурної інституції є різноманітні форми та методи культурно-освітньої діяльності.

Оскільки світ змінюється, музей змушений бути творчим, інноваційним, яскраво мислячим інститутом. Це вимагає від музеїв формування нового підходу до роботи, включаючи інтерактивні експозиції, активну співпрацю з різними мас-медіа та громадськими організаціями, різними фундаціями, сучасну рекламну діяльність, активне впровадження в систему Інтернет-інформації про діяльність музеїв України, їх збірки, окремі музейні пам'ятки, що мають національне значення тощо [3, с. 498].

Для сучасної людини надзвичайно важливою є атмосфера музею: вона повинна бути цікавою і зручною. У боротьбі за відвідувача музеям доводиться приділяти більшу увагу новим освітнім технологіям і використовувати їх у своїй роботі. Нові форми роботи впроваджує і Музей Заповіді Тараса Шевченка в екскурсіях, лекціях, тематичних вечорах, театралізованих екскурсіях, зустрічах із видатними людьми, тематичних виставках, літературно-мистецьких, культурологічних заходах, квестах тощо.

Упродовж 12-річного існування музею майже кожен його захід є відображенням творчої та креативної роботи музейних працівників із використанням цілого спектру цікавих прийомів щодо втілення нових технологій експозиційного дизайну, використання мультимедійних засобів.

Інтерактивність науково-освітньої роботи музею відбивається у диференційованому підході до різних категорій відвідувачів, упровадженні в традиційну екскурсію ігрових та театралізованих елементів.

Досить цікавим проектом у нашому музеї стало проведення таких заходів, як історичні тематичні театралізації з використанням прийомів переміщення в часі, котрі сприяють реалізації нових форм спілкування відвідувача з музеєм, індивідуального підходу до кожного глядача, нетрадиційних методів залучення його до музейних скарбів. Так, у музеї відбулася театралізована екскурсія «Переяславські стежки Кобзаря», під час якої артистами молодіжного театру «Кредо» було відтворено перший візит Кобзаря 19 серпня 1845 р. до оселі свого друга. Натхнено, невимушено поринули в шевченківську добу учні ДПТНЗ «Переяслав-Хмельницький центр професійно-технічної освіти» (керівник театру Інна Олійник). Удало зіграли ролі Артур Гусєв, Наталія Меньок, Микола Сонько, Юрій Коноваленко, Катерина Ковальчук, Інна Шевченко, Катерина Мунтян, Анжеліка Богуш. Милою, незрівнянною була студентка Київської консерваторії Катерина Малик, яка виконала роль нареченої Андрія Козачковського.

Атмосферою співпереживання, непідробної зацікавленості була просякнута година уявного спілкування зі світочем української культури, правдолюбом Тарасом Шевченком. Презентацію театралізованої екскурсії як інноваційного підходу до музейної справи схвально сприйняли численні переяславці, що завітали на мистецьку гостину до музею [3, с. 500].

Захід мав успіх. Ми бачили, що сприйняття історичного і експозиційного матеріалу відвідувачів

чами було значно ефективнішим, емоційнішим, аніж під час звичайної тематичної екскурсії, тому до відзначення 201-ї річниці зі дня народження Кобзаря у музеї була представлена історико-літературна ремінісценція: «Борітесь – поборете! Вам Бог помагає!», в якій поезії Кобзаря відтворені у вигляді інсценізації. Глядачі схвально зустріли сценки позачасових зустрічей Тараса Шевченка з гетьманами Богданом Хмельницьким та Іваном Мазепою. У новій формі відтворення лунали пророчі поезії Кобзаря. В образі Шевченка виступав працівник НІЕЗ «Переяслав» Олег Малик, у ролі Б. Хмельницького – працівник підприємства «Костал-Україна» Володимир Мисюра, у ролі І. Мазепи – директор міської гімназії Олександр Батрак [3, с. 499].

Із нагоди 203-ї річниці зі дня народження Тараса Шевченка відбулося літературно-музичне дійство «Бодай кати їх постинали, отих царів, катів людських», до уваги глядачів було представлено сценку, в якій Тарас Шевченко дискутує з російськими правителями Петром I і Катериною II з приводу їхньої політики щодо України, в якій прозвучали рядки з вірша поета «Царі» [4].

Важливим у таких заходах є те, що всі ролі під час театралізованих екскурсій виконують наукові співробітники, студенти, жителі міста, а не професійні актори. Звісно, необхідні як певні акторські здібності, так і репетиції, аби досягти позитивного результату. Можливо, актори-студенти або навіть аматори впоралися б краще, але треба врахувати, що кожна екскурсія, в якій би формі вона не проходила, вимагає певної рефлексії, до того ж завжди виникають питання, на які учасники дійства мають дати кваліфіковану відповідь. Спілкування з виконавцями після заходу – теж одна з «родзинок», яка недоступна глядачам у театрі.

Як і музейники, так і відвідувачі зазначають, що театралізація в усіх її проявах сприяє вивченню та популяризації духовно-культурного спадку нашого народу, накопиченого поколіннями, стимулює інтерес до експонатів, а також полегшує процес сприйняття і запам'ятовування інформації за рахунок яскравого емоційного забарвлення.

Такі театралізовані дійства є музейним продуктом, який можна замовити у будь-який час, коли виникає потреба у відвідувачів.

Співробітники музею приділяють велику увагу пошуку нових форм і методів роботи з дітьми, студентами. Активно діє програма «Музей – школі», де надається перелік тематичних екскурсій по музею, тематика лекторію наших співробітників. На базі музею започатковані літературні гостини

у Кобзаревій світлиці, проведено шість пленерів для студентів Київської національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, темою яких було перебування Т. Шевченка на Переяславщині. Роботи студентів демонструвалися у виставковій залі музею [2, с. 168].

Застосовуючи інноваційні технології, основи музейної педагогіки, у музеї проводяться пізнавальні квест-ігри для підлітків. Під час квесту «Юні дослідники Шевченкіани» діти розширюють знання про життя та творчість Т.Г. Шевченка [5].

За своєю сутністю такі ігри дають змогу виявити інтелектуальний і дослідницький потенціал кожного учасника, а також спонукають взаємодіяти й комунікувати підлітків один з одним, підвищують цінність командної роботи, виховують свідомого громадянина. Граючи, виконуючи завдання, молоді люди засвоюють і відтворюють використаний ними матеріал набагато краще, ніж під час звичайної екскурсії. Цінність подібних заходів полягає у тому, що сучасне покоління дітей, котре занадто захоплене віртуальними іграми, взаємодіє в реальності, де відбувається живе спілкування.

Традиційними стали зустрічі-дискусії з неординарними людьми та тематичні вечори.

Із нагоди відзначення 200-ї річниці від дня народження Т. Шевченка НІЕЗ «Переяслав» провів низку культурно-мистецьких заходів, які слугували активній популяризації творчої спадщини Великого Кобзаря, зокрема 18 листопада 2013 р. у приміщенні Будинку освіти співробітники музею провели зустріч із відомими шевченкознавцями: заслуженим працівником культури України, заступником директора з наукової та видавничої діяльності Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ, виконавчим директором Всеукраїнської асоціації музеїв України С. Гальченком, старшим науковим співробітником відділу рукописів Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ О. Федоруком, директором видавництва «Веселка», поетом, перекладачем В. Степаненком.

Гості ознайомили присутніх із новими аспектами досліджень Шевченківської спадщини, розповіли про торування власного шляху до розуміння творчості митця, презентували та подарували Музею Заповіту Т.Г. Шевченка опубліковані до 200-річного ювілею поета факсимільне видання «Кобзаря» 1840 р., факсимільне видання поеми «Гайдамаки» (СПб, 1841 р.) з посвятою Василю Івановичу Григоровичу, монографію

професора Григорія Грабовича (Гарвардський університет) «Шевченкові «Гайдамаки»: Поема і критика», видану спільно з книгою Олеся Федорука (Інститут літератури НАН України) «Перше видання Шевченкових «Гайдамаків»: Історія книжки» як розвідку-інтерпретацію та коментар до факсимільного відтворення першодруку Шевченкової поеми (1841 р.), що його вперше в історії українського книговидання здійснюють Наукове товариство ім. Шевченка в Америці, Інститут джерелознавства НТШ-А та Інститут Критики [6, с. 125].

Також однією з форм культурно-освітньої роботи є лекції, які можуть проводитися як у стінах музею, так і поза його межами. Науковими співробітниками музею активно застосовуються різні форми лекційної роботи з використанням новітніх інтерактивних технологій: інтерактивна лекція, слайд-розповідь, урок історичної пам'яті, літературна бесіда, тематична бесіда.

Так, для військовослужбовців 43-ї окремої артилерійської бригади, що дислокується в с. Дівички, старшим науковим співробітником Музею Заповіту Т.Г. Шевченка Наталією Павлик було прочитано лекцію «Символіка типологічного відображення одягу в житті та творчості Тараса Григоровича Шевченка», в якій розкрито роль одягу в житті та творчості письменника. Велася розповідь про складнощі в побуті, тяжку й непотрібну художникові військову службу армії [7].

На базі Музею Заповіту Т.Г. Шевченка відбуваються прослуховування лекцій. У рамках відзначення 159-ї річниці від дня смерті Т.Г. Шевченка старшим науковим співробітником Наталією Павлик для ліцеїстів комунального закладу Київської обласної ради «Переяслав-Хмельницький ліцей-інтернат «Патріот» прочитано лекцію «Символіка типологічного відображення одягу в житті та творчості Т.Г. Шевченка». Експозиційні матеріали, зокрема копія автопортрета Шевченка 1845 р., який він подарував Н. Тарновській, слугували візуальним доповненням розповіді. Вбрання Кобзаря після заслання, представлене на картині С. Коваленка, скопійований з портрета І. Репіна, який зобразив поета в піджаці, сорочці та краватці.

Під час лекції учнів було ознайомлено з життєвим і творчим шляхом Т. Шевченка, озвучено вірш «Як умру, то поховайте» в кімнаті, де він був написаний, а також наводилася детальна інформація про перебування Кобзаря на Переяславщині й написання тут ним одинадцяти творів, десять із яких були включені поетом у збірку «Три літа».

Ліцеїсти з великим зацікавленням переглянули виставку «Нетривіальні книги про Тараса Шевченка», прослухали розповідь про нові дослідження в шевченкознавстві. Присутні мали можливість ознайомитися із 77 книгами, що презентують контраверсійні погляди на життя та творчість поета. Також учні отримали відповіді на свої питання, що стосувалися особистого життя Т. Шевченка [8].

Із використанням ілюстративного матеріалу та фотопрезентації для учнів КЗ КОР «Переяслав-Хмельницький ліцей-інтернат «Патріот» молодшим науковим співробітником Світланою Коркач прочитано лекцію «Жінки в долі Тараса Шевченка». Лектор у доступній формі розповіла слухачам про коханих жінок Т. Шевченка та спроби одружитися.

Ефективність діяльності музею підвищують різноманітні масові заходи, які мають освітню і просвітницьку спрямованість, у музеї відбуваються літературно-мистецькі заходи, присвячені творчості Тараса Шевченка, в яких активно беруть участь науковці, письменники, художники, поети та музиканти.

Визначною подією для Заповідника і музею стало проведення 1 квітня 2015 р. заключного гала-концерту міжнародного культурно-просвітницького проекту «Нас єднає Шевченкове слово», присвяченого 201-й річниці від дня народження Т. Шевченка та включенню цієї видатної події до Календаря пам'ятних дат ЮНЕСКО. Ця дата протягом 2014–2015 рр. відзначалася в Україні та в усьому світі. Організаторами заходу стали Влада Литовченко (Міжнародний фонд культурного співробітництва), Інна Силантьєва (Фонд підтримки молодіжного та олімпійського плавання), Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав», Київська обласна державна адміністрація.

Заступник голови Київської обласної державної адміністрації Дмитро Христюк зазначив: «Метою міжнародного культурно-просвітницького проекту «Нас єднає Шевченкове слово» є висвітлення та популяризація літературно-мистецької спадщини Тараса Шевченка як хранителя душі нації та усвідомлення ролі Великого Кобзаря в процесі самовизначення українців. Уважаю, що в рамках сучасної ситуації, яка склалася у нашій країні, вшанування пам'яті Тараса Шевченка – необхідний крок на шляху до подальшого відродження та розвитку української культури» [9, с. 4].

У Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка звучали пісні у виконанні видатних діячів культури та мистецтва

України, а саме: солістки та керівника музичного проекту «Українські барви» Оксани Стебельської, співака та телеведучого Артура Боссо, співачки, заслуженої артистки України Марини Одольської, Дмитра та Євгена Беженарь із гурту «Армані Бойз» із піснею «Чемпіони», зірки української естради і телебачення, співачки, народної артистки України Оксани Пекун, співака, заслуженого артиста України Андрія Князя, співаки, композитора та автора пісень Наташі Турбіної, фольклорного гурту «Рожаниця» – одного з найкращих фольклорних гуртів України, співаки, Посла миру, заслуженої артистки України Наталії Шелепницької, лауреата міжнародних конкурсів, заслуженого артиста України Тараса Яницького, співаки, народної артистки України Наталії Бучинської.

У рамках заходу відбулася презентація фотовиставки «Великий Кобзар. З любов'ю до книги – з миром у душі», яка складалася з 25 фоторобіт за участю відомих українців із різних сфер суспільного життя: театру та кіно, моди, спорту, медицини, шоу-бізнесу [9, с. 4].

До 203-ї річниці зі дня народження Тараса Григоровича Шевченка відбувся літературно-музичний вечір «Шевченко і музика», який був презентований музичним проектом Musica DalVivo.

Музичний проект Musica DalVivo демонструє нове бачення на культурну спадщину нашої країни. Учасники проекту завжди демонструють нові цікаві постановки у власному мистецькому трактуванні, які саме в Шевченкові дні допомагали поринути в минуле, відчутти силу духу та вольового стимулу Тараса.

На вечорі лунали музичні композиції, які давно вже заповнили нашу душу, а також твори, які менш відомі широкому колу. Олег Малик має особливе ставлення до творчості Тараса Шевченка, адже саме цей поет завжди надихав його та розкривав цікаві боки життя. З уст Олега лунали уривки з найвідоміших доробків Шевченка, які пробудили вир емоцій у глядацької зали.

Вразили публіку піднесений твір «Ой, три шляхи широкії» у виконанні Ганни Попович, цікава інтерпретація пісні «Зоре моя вечірняя» у супроводі гітари від Вадима Лебедюка, захоплюючий виступ Дієдонне Нгелека, а саме «Думи мої» та «Шлях до Тараса», меланхолійно-зворушлива гра від Соломії Пеца-Ославської, легке, граційне виконання пісні «Садок вишневий коло хати» від Катерини Іващенко, сум та туга за Україною в пісні «Прощай світе, прощай земле» від Катерини Малик та вольова сила народу пролунали у

заклучній сцені в пісні «Діброва зелена» у виконанні Олега Малика [10].

Науковими співробітниками музею проводяться вечори-презентації творів сучасних письменників. У рамках цього проекту відбулася літературна гостина «З глибин духу»: зустріч з Антонією Цвід, яка презентувала свій роман-трилогію «Кохані жінки Тараса Шевченка» («Возлюбленник муз і грацій», «І темні ночі... і ласки дівочі», «Як русалки місяць ловлять»).

Дійство відбувалося майже камерно: менше формальностей – більше живого спілкування. Присутні задавали питання, цікавилися проблематикою написання твору тощо. Діалог із письменницею найкраще сприяв пізнанню цікавих фактів про життя та творчість Т. Шевченка. Темою для обговорення був і сам творчий процес Антонії Цвід, нюанси якого вона розкрила в деяких моментах.

На запитання: роман про Тараса Шевченка – це прагматичний проєкт чи душевний натиск, голос із глибин духу, А. Цвід розлого, емоційно розповіла про мотивацію написання книги, свою перейнятість долею Великого Кобзаря.

Письменниця зазначила, що Шевченкові затісно в прокрустовому ложі ідолопоклонства, слід дозволити поетові дихнути на повні груди. Антонія Цвід розвинула теми «Шевченко і повсякдення», «Шевченко в побуті», «Шевченко у живих рухах душі», тобто ті, які інші письменники вважали це не надто важливими. Але саме А. Цвід тонко провела цю лінію, наситивши благородною лірикою непрості життєві моменти поета й художника, акцентуючи на тому, що провідною зорею в переживаннях поета була саме жінка [11].

На літературно-музичному вечорі «А згадаймо! Може, серце хоч трохи спочине», присвяченому 200-річчю зі дня народження Василя Івановича Штернберга, відомого художника та друга Т.Г. Шевченка, своїми мистецтвознавчими роздумами поділилася викладач Переяслав-Хмельницької дитячої художньої школи І.В. Кузьмицька, яка познайомила присутніх із репродукціями картин Василя Штернберга, зробила екскурс у минуле, розповіла про творчий процес художника, про життєві обставини й тематику його творів.

Присутні з великим інтересом споглядали за акторським дійством – сценкою «Друзі», сценарій якої було напрацьовано за трилогією Антонії Цвід «Кохані жінки Тараса Шевченка», що вийшов друком 2017 р. Неперевершеним у ролі Т. Шевченка був Олег Малик: чуттєвість, гармонія слова й жесту, природній тембр голосу захоплювали

глядачів. Авторитетність, витонченість смаків у малярстві, дружню опіку над молодими художниками вміло передав Л. Чирка, який зіграв роль Карла Брюллова. Центральним персонажем міні-вистави був В.І. Штернберг, роль якого випало зіграти В. Ревезі, що має відповідний типаж – схожість зовнішніх рис із художником. До того ж самодіяльному актору вдалося передати різні душевні стани героя без напруги, вміло гармонізуючи свою гру з партнерами по сцені.

Усі присутні на заході мали можливість переглянути виставку репродукцій картин В. Штернберга на українську тематику. Підвищував глядацький інтерес супровід тематичними слайдами, що поглиблювали занурення глядача в тему заходу [12].

У березневі дні ми звертаємося до постаті Великого Кобзаря, яка у своїй величч була, є й залишається незрівнянною, невичерпною для людського подиву та осягнення. У музеї стало традицією проводити культурологічні заходи, у яких активно беруть участь діти. Так, у заході «У вінок пам'яті Кобзаря», присвяченому 205-й річниці від дня народження Т.Г. Шевченка, взяли участь вихованці учителя музики Переяслав-Хмельницької ЗОШ № 7 Лариси Василівни Дорошенко. Учні читці декламували вірші про Т. Шевченка, на імпровізовану сцену вийшли герої шевченкових творів в інсценізаціях поем «Наймичка» та «Катерина», а також вихованці молодшої і старшої груп вокальної студії «Фортуна», які виконали пісні «По діброві вітер вие», «Пісню про Україну», «Шевченкові рядки».

Зруйнувавши стереотип «вікового несприйняття», музей активно співпрацює з вихованцями ДНЗ № 9 «Сонечко», адже саме у віці 3–5 років діти навчаються цінувати, поважати і любити прекрасне.

Вихованці старшої групи «Калинка» ДНЗ № 9 «Сонечко» декламували уривки з поезій Т. Шевченка, зокрема «Садок вишневий коло хати», «Зоре моя вечірняя», «Тече вода з-під явора», а також вірші про Тараса Григоровича, які прекрасно вписувалися в канву пропонованого сценарію [13].

Метою культурологічного заходу «Літературна година з Шевченком» стало фахове ознайомлення студентів філологічного факультету ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди» з виданнями методологічно оновленого шевченкознавства, контраверсійне сприйняття образу Кобзаря в сучасному соціокультурному просторі. Поряд із цим –

популяризація серед відвідувачів Музею Заповіту Т.Г. Шевченка зразків новітньої Шевченкіани, поглиблення інтересу до мистецтва слова та вшанування пам'яті генія українського народу. Зазначає автор проекту Наталія Павлик: «Необхідним є дистанціювати образ Т. Шевченка від ідеологічних і побутовістських «налипань», зайняти духовний простір, витіснивши еkleктику й одіозність різних домислів та інсинуацій. Відкриття усе нових і нових смислів у Шевченковій поезії є справою безкінечною. Результатами таких пошуків є книги, що прояснюють образ Кобзаря, підводять до розуміння істинного та правдивого в його житті та творчості» [14]. У рамках заходу була продемонстрована виставка «Нетривіальні книги про Шевченка», яка допомогла зорієнтуватися у найціннішому в літературному шевченкознавстві, зокрема у книжковому різноманітті [14].

Із метою популяризації переяславського періоду творчості Т. Шевченка у музеї відбувся культурологічний захід «Заповіт» мовами народів світу», приурочений до 173-ї річниці від дня написання Т. Шевченком 25 грудня 1845 р. в Переяславі твору «Як умру, то поховайте...», у ході проведення якого було презентовано краєзнавчу Шевченкіану, перекладену різними мовами світу.

Метою заходу стало ознайомлення й популяризація серед відвідувачів музею вірша «Заповіт» Т. Шевченка мовами народів світу, поглиблення інтересу до творчості Кобзаря, залучення шкільного юнацтва до мовної практики іноземними мовами на зразку тексту твору Т. Шевченка «Як умру, то поховайте...».

Вірш Т. Шевченка «Як умру, то поховайте...» прочитали в перекладі: англійською – учениця 10-го класу загальноосвітньої школи № 1 Соломія Радевич, французькою – учениця 9-А класу гімназії Яна Шарій, німецькою – учень 7-А класу гімназії Роян Аль-Дабабсех, російською – учениця 9-А класу загальноосвітньої школи № 2 Вікторія Абраумова, білоруською – учениця 9-А класу загальноосвітньої школи № 2 Катерина Герасько, польською – студентка Сілезького університету в Катовіце Марина Сугоняк.

«Заповіт» у власному аранжуванні виконала випускниця Київського національного університету культури й мистецтв, викладач Березанської школи мистецтв по класу бандури Леся Юрївна Горобець.

Учасниками заходу були музейні працівники, учні шкіл, митці та представники громадськості Переяслава-Хмельницького.

Присутні мали можливість у 8-й залі музею ознайомитися з експозицією, яка розкриває питання перекладу «Заповіту» різними мовами народів світу [15].

174-й річниці зі дня написання «Заповіту» Т.Г. Шевченка та Переяславській осені Кобзаря був присвячений захід «Поет живе в серцях свого народу». Музичний складник свята забезпечив народний ансамбль бандуристок Лохвицького районного будинку культури «Струни серця» під керівництвом Тамари Федоренко. Ансамбль – постійний учасник фестивалів, конкурсів, культурно-просвітницьких заходів, які відбуваються у різних регіонах України. У репертуарі цього колективу понад 40 народних та авторських пісень. Помітне місце серед музичних композицій у їхньому виконанні посідають пісні на слова Тараса Шевченка. Спеціально з нагоди цього річного відзначення написання «Заповіту» Т.Г. Шевченка Тамара Федоренко написала музику до цього визначного твору. Прем'єра пісні відбулася 25 грудня у Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка у Переяславі. Також прозвучали пісні на слова Т.Г. Шевченка: «Ой три шляхи широкії», «Зацвіла в долині червона калина», «Утоптала стежечку», «Летить галка», «Тече вода з-під явора», «Від села до села», «У перетику ходила» та авторська композиція «Ай, вій-перевій» [16].

Важливою формою культурно-освітньої роботи, яку часто використовують у музеї, є тематичні виставки, створені у зв'язку з визначними подіями, ювілейними датами або для популяризації колекцій Заповідника.

Традиційними у музеї є виставки на шевченківську тематику, зокрема «Шевченкові скарби» з колекції нині покійного Предстоятеля Української православної церкви Блаженнішого митрополита Володимира, «Шевченко в творах митців (із колекції НІЕЗ «Переяслав»), «Т. Шевченко – художник» (із колекції Національного музею Тараса Шевченка в Києві), «Світ старовинних поштівок» із колекції Шевченківського національного заповідника (м. Канів), «Шевченкіана Івана Марчука», всесвітньовідомого українського художника, члена наукової ради Міжнародної академії сучасного мистецтва, лауреата Національної премії України імені Т.Г. Шевченка, народного художника України з колекції Шевченківського національного заповідника (м. Канів), «Шевченкіана Івана Іжакевича» з колекції Національного музею Тараса Шевченка, м. Київ, «Шевченко і Україна» роботи вихованців дитячої Переяслав-Хмельницької художньої школи, єдиної у Київській області. Роботи юних майстрів хоча й занурені в

минуле, та разом із тим вони досить сучасні. Діти легко долають столітні бар'єри. Шевченківське слово і сьогодні зберегло свою животворну силу і є невичерпним джерелом для творчості, адже несе в собі високі загальнолюдські цінності.

Музейні виставки супроводжуються різноманітними поетичними, музичними вечорами, проведнням майстер-класів, зустрічами з авторами виставок.

Пандемія COVID-19 та запровадження карантину змусили музеї активізуватися в онлайн-режимі. Музеї дистанційно висвітлюють свої колекції, надають доступ до бібліотек, освітніх програм, беруть участь у флешмобах, вигадують нові форми роботи, до яких в умовах пандемії залучився і Музей Заповіту Тараса Шевченка.

Так, старшим науковим співробітником музею Катериною Нагайко реалізовано створення сторінки Музею у соціальній мережі «Фейсбук», яка є майданчиком для реалізації просвітницьких онлайн-заходів: віртуальних виставок, відеопроєктів, флешмобів тощо.

Цікавим проектом став флешмоб «Шевченко&Я», присвячений 175-річчю написання Тарасом Шевченком вірша «Як умру, то поховайте...» («Заповіту») у Переяславі 25 грудня 1845 р.

Для участі у флешмобі необхідно було записати коротке відео, у якому прочитати вірш (або уривок) Т.Г. Шевченка, написаний ним на Переяславщині; зазначити, що для учасника означає творчість поета, та розмістити відео на своїй сторінці у Facebook.

Участь у флешмобі взяли українці, які проживають в інших країнах світу, зокрема Гнат Полтавський (м. Новосибірськ), Галина Герасименко та Боббі Джонсон (м. Сент-Луїс, штат Міссурі), Маріна Дженіфер Брайсон (Грінвіл, Південна Кароліна, США), Людмила Погорелова (Музей Тараса Шевченка в Канаді, Торонто). Наймолодшим учасником стала жителька нашого міста Софія Нагайко (м. Переяслав).

Також до 175-річчя написання «Заповіту» на сторінці було презентовано відео, надане Музеєм Тараса Шевченка в Канаді, м. Торонто, де «Заповіт» читається частинами українською, англійською, французькою, італійською, німецькою та іспанською мовами.

До цієї ж дати представлені відео «Заповіт» Тараса Шевченка: Переяславські простори», відео із серії «Старожитності Переяславщини» – «Стежками Тараса Шевченка», просвітницький проєкт «Історичні обличчя Переяслава».

Одним з інноваційних видів діяльності музею є віртуальні презентації виставок, зокрема реалізовано такі проекти: «Кобзарі» Т.Г. Шевченка» (із фондової колекції НІЕЗ «Переяслав»), «Шевченкіана Олександра Івахненка», «Марки на шевченківську тематику» (із фондової колекції НІЕЗ «Переяслав»).

Висновки. У сучасній практиці музейної справи важливими, з огляду на спроможність музею відповідати викликам часу, є музейні інновації та інтерактивність. Використання інноваційних освітніх форм і мультимедійних засобів значно розширює сферу культурно-освітнього впливу музеїв.

Список літератури:

1. Книга відгуків Музею Заповіту Т.Г. Шевченка. 2008–2021.
2. Кухарева Н.М., Коркач С.О. Багато добрих спогадів зберіг я про старий Переяслав... *Серія «Краєзнавча бібліотека Переяславицини»*. Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я., 2018. 189 с.
3. Кухарева Н. Музей Заповіту Т.Г. Шевченка у національному соціокультурному контексті. *Сіверицина в історії України*. 2017. Вип. 10. 511 с.
4. Дембіцький С.У музеї «Заповіту» вшанували Тараса Шевченка (до 203-ї річниці з дня народження). URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/984> (дата звернення: 01.03.2021).
5. До шевченківських днів НІЕЗ «Переяслав» презентував гру-квест для дітей «Юні дослідники шевченкіади». URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/1173> (дата звернення: 01.03.2021).
6. Кухарева Н., Калінович О., Коркач С. Тарас Шевченко – великий і вічний, невичерпний і нескінченний... (заходи НІЕЗ «Переяслав» по відзначенню 200-річчя зі дня народження Т.Г. Шевченка). *Краєзнавство*. 2014. № 1(86). С. 125.
7. Павлик Н. Воїни-артилеристи слухали лекцію про Тараса Шевченка. URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/1371> (дата звернення: 01.03.2021).
8. Павлик Н. Ліцеїсти на літературній гостині в Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка. URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/2057> (дата звернення: 01.03.2021).
9. У Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка відбувся гала-концерт зірок України. *Вісник Переяславицини*. 2015. № 93. С. 4.
10. Кухарева Н.У Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка відбувся вечір «Шевченко і музика». URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/983> (дата звернення: 01.03.2021).
11. Павлик Н. У Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка відбулася літературна гостина «З глибин духу»: зустріч з Антонією Цвід. URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/1231> (дата звернення: 01.03.2021).
12. Павлик Н. У Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка відбувся літературно-музичний вечір «А згадаймо! Може, серце хоч трохи спочине». URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/1149> (дата звернення: 01.03.2021).
13. Кухарева Н. У Музеї Заповіту Т.Г. Шевченка відбулося свято «У вінок пам'яті Кобзаря». URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/1702>.
14. Павлик Н. Літературна година з Тарасом Шевченком. URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/2055> (дата звернення: 01.03.2021).
15. Павлик Н. «Заповіт» мовами народів світу». URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/1635> (дата звернення: 01.03.2021).
16. Нагайко К. «Струни серця» звучали з нагоди 174-ї річниці написання «Заповіту» Т.Г. Шевченка. URL: <https://www.niez.com.ua/events/cult-activities/1992> (дата звернення: 01.03.2021).

Korkach S.O. INTERACTIVE AND INNOVATIVE APPROACHES TO PROMOTE LIFE AND OEUVRE OF THE MAIN KOBZAR IN PRACTICAL WORK OF THE MUSEUM OF TARAS SHEVCHENKO'S TESTAMENT

The article describes introduction of interactive and innovative methods in cultural and educational work of the Museum of T. Shevchenko's Testament, it is shown some specific examples of the museum's practical activities that are aimed for inventive and interactive methods and practices widely promoting life and art of Taras Shevchenko.

Changes arising among museum audience have made researchers to seek novel methods and principles of interaction with museum visitors; the museum has to be creative, innovative and an open-minded institution.

The atmosphere of the museum is extremely important for a modern person: it should be interesting and comfortable. In the struggle for the visitor, museums have to pay more attention to the application of new technologies and approaches.

Today, museums are not only encyclopedias, they should surprise, develop the curiosity and creativity of visitors. Therefore, for the museum to remain modern, it needs to introduce innovative forms of activity.

Modern museums are diligently implementing innovative and educational policy during different cultural events but still each of them has its own vision of museum modernity and how to interact with audience in a more efficient way.

Research officers of the Museum of Taras Shevchenko's Testament are implementing new forms of work in excursions, lectures, theme nights, museum theatrical performances, meetings with famous people, theme exhibitions, literature, artistic, cultural events, quests, etc.

Scientific novelty of the research lies within complex analysis of blending traditional and innovating forms of museum activity.

The actual research material – implementing interactive and innovative approaches into museum work – has its perspectives of further researching whose analysis would allow museums adjust to changing conditions of the dynamic world and variable demand of a contemporary society.

Key words: *museum, cultural and educational activity, cultural events, excursions, exhibitions.*